

Portretul lui Dorian Gray – Oscar Wilde

CAPITOLUL I

Atelierul era incarcat de aroma bogata a trandafirilor și, când briza ușoară de vară se strecura printre copacii din grădini, prin ușa deschisă pătrunse mirosul greoi al florilor de liliac, împreună cu parfumul delicat al inflorescentelor rozalii ale maceșului.

Din locul unde stătea lungit – pe marginea unui divan persan acoperit cu mai multe tapiserii – în timp ce fuma, după cum îi era obiceiul, țigara după țigara, lordul Henry Wotton putea sorbi lucirea galbuie și aroma dulceagă a buchetelor de bobite, ale cărui ramuri fremătătoare abia dacă pareau suficient de puternice să poartă povara unei frumuseți atât de inflacurate; din când în când, umbrele fantastice ale pasarilor în zbor străfulgerau de-a lungul draperiilor lungi, din matase indiana, trase peste fereastra imensă, creând desene vremelnice, precum cele de pe paravanele japoneze, și care-l duceau cu gândul la pictorii aceia palizi, cu pielea ca de jad, din Tokyo care, folosindu-se de o artă statică în esență sa, încercau să redea senzația de mișcare și de iuteală. Murmurul mohorât al albinelor care-și croiau drum prin firele lungi de iarbă sau dădeau târcoale insistent și monoton vârfurilor poleite de praf ale tufelor razlete de caprifoi făcea ca toată această nemișcare să parsă și mai apăsătoare. Forfota surdă a Londrei nu pareă altceva decât melodia vagă a unei orgi îndepărtate.

Pe un șevalet aflat în mijlocul încăperii se afla portretul în marime naturală al unui tânăr de o frumusețe cu totul ieșită din comun. În fața sa, la ceva distanță, ședea chiar autorul acestuia, Basil Hallward, a cărui dispariție din viața publică – survenită în urma cu câțiva ani – a suscitat o agitație deosebită și a dat naștere la nenumărate presupuneri, care dintre care mai ciudate.

Cum admira figura gratioasă și atrăgătoare pe care o oglindise cu atâta maiestrie în tabloul său, chipul artistului fu străbătut de un zâmbet de plăcere, care pareă gata să zăbovească acolo. Dintr-o dată însă, tresări brusc și, închizând ochii, își apăsă pleoapele cu degetele, ca și cum ar fi vrut să-și închidă în minte un vis străniu din care se temeă că s-ar putea trezi.

E cea mai bună operă a ta, Basil, cel mai bun tablou pe care l-ai făcut vreodată, rosti domol lordul Henry. În mod clar, anul viitor trebuie să trimiți tabloul acesta la Grosvenor. Academia e prea mare și prea vulgară. Ori de câte ori m-am dus acolo, fie gaseam prea mulți oameni încât să pot admira în voie tablourile – ceea ce era îngrozitor – fie prea multe tablouri încât să pot admira în voie oamenii – ceea ce era și mai rău. Zău, Grosvenorul e singurul loc potrivit.

Nu cred că o să-l trimit nicaieri, răspunse artistul, dându-și capul pe spate în felul acela ciudat care-i făcea pe prietenii săi de la Oxford să râdă de el. Nu, n-o să-l trimit nicaieri.

Lordul Henry ridică din sprâncene și îl fixă uimit prin rotocoalele subțiri de fum care se ridicau în spirale artistice din țigărele cu tutunul amestecat cu mult opiu pe care o avea în mână.

Nu-l trimiți niciunde? Dar de ce, dragul meu prieten? Ai macar vreun motiv clar? Ciudat soi mai sunteți voi, pictorii! Ați face orice pe lume ca să vă faceți o reputație. Apoi, imediat ce capatați una, pareți să nu vreți altceva decât să-i dați cu piciorul. E o prostie din partea ta, zău, căci nu există decât un singur lucru mai rău decât acela de a se vorbi despre tine, și anume să nu se vorbească deloc. Un portret ca acesta ar trebui să te plaseze imediat cu mult deasupra oricărui alt tineri englez și să-i facă pe toți cei în etate invidioși – asta dacă aceștia ar fi vreodată în stare să nutrească vreun sentiment.

Știu că o să râzi de mine, răspuse el, dar chiar nu pot să-l expun. Am pus în el prea mult din ființa mea. Lordul Henry se întinse pe divan, izbucnind în râs. Da, mă gândeam eu că o să râzi... și totuși, tot așa stau lucrurile.

Prea mult din ființa ta! Pe cuvântul meu, Basil, chiar nu știam că ești atât de vanitos; și chiar nu pot vedea nicio asemănare între tine, cu fața ta puternică și colțuroasă, cu părul tău negru-cărbune, și acest tânăr Adonis, care pare să fi fost făurit din fildeș și petale de trandafir. Vezi tu, dragul meu Basil, el e un Narcis în carne și oase, pe când tu... ei, tu ai un aer intelectual și tot restul. Dar frumusețea, frumusețea adevărată se oprește acolo unde începe aerul intelectual. Intelectul însuși e un tip de exagerare și distruge armonia oricărui chip. În momentul în care cineva se oprește să gândească la ceva, acela ajunge să se reducă la nas, ori la frunte, sau la ceva de-a dreptul oribil. Uită-te numai la toți cei care au parte de succes în orice profesie care are la bază gândirea. Cât de hidoși pot fi! Asta, evident, cu excepția celor din cadrul Bisericii. Dar, pe de altă parte, oamenii Bisericii nu gândesc. Chiar și la 80 de ani, un episcop spune tot aceleași lucruri pe care a fost învățat să le spună pe când era un băietan de 18 și, prin urmare, mereu arată absolut incântător. Misteriosul tău prieten – al cărui nume nu mi l-ai dezvăluit, dar al cărui portret mă fascinează cu adevărat – nu gândește niciodată. Sunt destul de sigur de asta. E o ființă superbă, dar lipsită de minte, care ar trebui să fie mereu aici pe timpul iernii, când nu avem la dispoziție flori pe care să le admirăm, dar și vara, când avem nevoie de ceva care să ne mai răcorească inteligența. Nu te măguli singur, Basil – tu nu ești deloc ca el.

Nu m-ai înțeles deloc, Harry, răspuse pictorul. Bineînțeles că nu sunt ca el. Sunt perfect conștient de asta. Adevărul e că mi-ar părea rău să arăt ca el. De ce ridici din umeri? Sunt perfect sincer. Orice deosebire fizică sau intelectuală aduce cu sine un soi de fatalitate, aceeași fatalitate care pare să conducă prin istorie pașii șovăitori ai regilor. E mai bine să nu te deosebești prea tare de semenii tăi. Urâții și proștii se bucură de cele mai bune lucruri de pe lumea aceasta. Pot să stea liniștiți și să se holbeze la piesa vieții. Chiar dacă nu cunosc gustul victoriei, măcar sunt scutiți de cunoașterea înfrângerii. Trăiesc așa cum ar trebui să o facem cu toții – liniștiți, indiferenți, netulburati. Nici nu-i distrug pe alții, nici nu se trezesc loviți de mâini străine. Titlul și averea ta, Harry; mintea mea, așa cum este ea – arta mea, oricare i-ar fi valoarea; frumusețea lui Dorian Gray – cu toții vom suferi pentru darurile pe care ni le-au făcut zeii, și o să suferim groaznic.

Dorian Gray? Așa îl cheamă? întrebă lordul Henry, traversând atelierul, către Basil Hallward.

Da, așa se numește. Nu voiam să-ți spun.

Dar de ce?

Ei, nu prea pot să-ți explic. Când se întâmplă să-mi placă o persoană peste măsură, niciodată nu îi spun numele față de alții. E ca și cum aș dăruia o parte din ea. Am ajuns să iubesc secretele. Mi se pare că sunt singurul lucru care poate transforma traiul modern în ceva misterios și minunat. Chiar și cel mai banal lucru devine incântător dacă cineva îl ascunde. Acum, când plec din oraș, niciodată nu le spun apropiaților unde mă duc. Dacă aș face-o, aș pierde toată plăcerea călătoriei. E un obicei prostesc, aș putea spune, dar, într-un fel sau altul, mi se pare că adaugă vieții un anumit aer romantic. Presupun că îți par îngrozitor de stupid, nu-i așa?

Nicidecum, răspuse lordul Henry, chiar deloc, dragul meu Basil. Din câte văd eu, pari a uita că sunt însurat, iar singurul farmec al căsătoriei este acela că transformă o viață întreagă de prefăcătorie într-un lucru absolut necesar pentru ambele părți. Eu unul nu știu niciodată unde e soția mea, iar ea nu știe niciodată ce fac eu. Când ne întâlnim – ne mai reunim din când în când, când cinăm în societate împreună sau mergem la reședința ducelui – ne spunem cele mai absurde povestioare posibile cu o mină cât se poate de serioasă. Soția mea e foarte pricepută la jocul acesta – de fapt, se descurcă mult

mai bine decât mine. Niciodată nu incurcă datele, așa cum o fac eu. Și totuși, când mă prinde cu ocaua mică nu face deloc scandal. Câteodată mi-aș dori să o facă – însă ea se mulțumește să râdă de mine. Nu-mi place deloc felul în care vorbești despre viața ta de familie, Harry, spuse Basil Hallward, mergând către ușa care făcea legătura cu grădina. Mie mi se pare că ești un sot foarte bun, însă ești cum nu se poate mai rușinat de virtutile tale. Ești un om cu totul ieșit din comun. Niciodată nu lași să-ți iasă din gura vreun cuvânt care să inspire moralitate, dar niciodată nu se întâmplă să faci ceva greșit. Cinismul tău e pur și simplu o poză.

Naturaletăea e poză, ba chiar cea mai enervantă dintre toate, exclamă lordul Henry, hohotind; apoi, cei doi tineri ieșiră în grădina împreună și se așezară pe o bancă din bambus aflată la umbra unui laur înalt. Razele soarelui alunecau pe suprafața lustruită a frunzelor. În iarba, margaretele albe tremurau.

După un interval de tăcere, lordul Henry își scoase ceasul din buzunar.

Îmi pare rău, trebuie să plec, Basil, murmură el, însă, înainte de asta, insist să-mi răspunzi la întrebarea pe care ți-am pus-o mai devreme.

Care anume? întrebă pictorul, ținându-și privirea atintită în pământ.

Stii bine care.

Ba nu, Harry.

Ei bine, atunci o să-ți spun eu care. Vreau să-mi explici de ce nu vrei nici în

ruptul capului să expui portretul lui Dorian Gray. Și vreau să-mi spui adevăratul motiv pentru care nu o faci.

Dar ți-am spus adevăratul motiv.

Ba nu. Ai zis că nu vrei să-l expui pentru că ți-ai pus în el prea mult din ființa ta. Zău, acesta-i un pretext copilăresc.

Harry, răspuse Basil Hallward, privindu-l direct în ochi, orice portret realizat cu pasiune este unul al artistului, nu al modelului. Modelul nu e decât o întâmplare, pretextul. Nu el e cel care este dezvăluit de penelul artistului, ci, dimpotrivă, pictorul e cel care se dezvăluie, pe pânza acoperită cu culori. Motivul pentru care nu o să expun acest tablou este acela că mă tem că am dezvăluit în el secretul sufletului meu.

Lordul Henry izbucni în râs.

Și care este acela? întrebă el.

O să-ți spun, zise Hallward, însă pe chip îi se întipări o expresie de nedumerire.

Aștept cu sufletul la gură, Basil, continua tovarășul său, aruncându-i o privire.

Ei, nu sunt prea multe de spus, Harry, răspuse pictorul, și mă tem că n-o să înțelegi

aproape nimic. Poate că nici n-o să crezi ce am de spus.

Lordul Henry schiță un zâmbet și, aplecându-se, culese din iarba o margareta cu petale rozalii și o studie atent.

Sunt destul de sigur că o să înțeleg, răspuse el, privind concentrat micul banut auriu, cu aura sa albă. Iar, când e vorba de crezut, pot să cred orice, atâta timp cât e vorba de ceva relativ incredibil.

O pâlde de vânt scutura câteva flori din copaci, iar ciorchinii grei de liliac, alcătuiți din nenumărate stelute ingramadite unele în altele, se legănară leneș în aerul calm. De undeva de lângă zid, o lacustă începu să cânte, iar o libelula albastrie lungă și supla pluti alene pe lângă ei, propulsată de aripile sale din voal cafeniu. Lordul Henry avea impresia că putea auzi efectiv inima lui Basil Hallward băând și se întrebă ce avea să se întâmple mai departe.

În termeni simpli, iată cum stau lucrurile, spuse pictorul după ceva timp. Acum două luni, m-am dus în vizită la lady Brandon. Stii bine că noi, artiștii saraci, trebuie să ne afișăm în societate din când în când, doar pentru a reaminti publicului larg că nu suntem niște salbatici. După cum mi-ai spus tu odată, gatit cu haina de sears și cravats albă, oricine poate să-și facă reputație de om de lume – chiar și un agent de bursă. Ei bine,

1 Ordinul Jartierei - cel mai înalt ordin cavaleresc britanic, instituit de regele Edward al III-lea.

dupa vreo zece minute de când intrasem in salon, discutând cu niște rentiere uriașe și impopolonate și cu niște academicieni plicticoși, am devenit dintr-o dată conștient de o privire atintita asupra mea. M-am intors discret și atunci l-am zarit pentru prima oară pe Dorian Gray. Când ni s-au întâlnit privirile, mi-am simțit obrazii palind. Întreaga față mi-a fost cuprinsa de o senzație de spaima. Eram conștient ca ajunseseam fala in fala cu o persoana a carei personalitate era atât de fascinanta încât, dacă permitem una ca asta, aceasta ar fi putut sa-mi absoarba întreaga ființa, tot sufletul, chiar arta mea. Nu voiam nici un fel de influența exterioara in viața mea. Știi și tu, Harry, ce fire independents am. Întotdeauna am linut mult la libertatea mea – sau, cel puțin, așa am facut până sa-l cunosc pe Dorian Gray. Apoi... nu știu cum sa-li explic. Ceva pare a sa-mi spuna ca ma aflam la un pas de o criza teribila din viața mea. Aveam o senzație ciudata ca soarta imi rezerva bucurii deosebite și tristeții ieșite din comun. Mi s-a facut foarte frica și m-am intors, sa ies din camera. Nu conștința m-a indemnata sa fac asta, ci mai degraba un fel de lașitate. Nu ma mândresc nicidecum ca am incercat sa fug.

Conștința și lașitatea sunt, in fond, același lucru, Basil. Conștința e numele comercial, atâta tot.

Nu cred una ca asta, Harry, și nici ca tu ai fi de aceasta parere. Cu toate acestea, indiferent care mi-a fost motivarea – și se poate sa fi fost mândria, caci inainte eram foarte mândru – in mod clar am facut eforturi sa ajung la ușa. Acolo, bineînțeles, am dat de lady Brandon. „Doar n-ai de gând sa fugi așa curând, domnule Hallward?” a lipat spre mine. Ai vazut ce glas ciudat de piligaiat are?

Da, seamana cu un paun in toate privințele, cu excepția frumuseții, spuse lordul Henry, făcând margareta bucali cu degetele sale lungi și sensibile.

Nu puteam sa ma debarsez de ea. S-a pornit sa ma prezinte unor persoane de sânge albastru, unora cu stele pe rever și cu Ordinul Jartierei¹ și unor doamne venerabile impodobite cu diademe imense și cu nasuri ca de papagali. Le vorbea de mine ca fiind cel mai drag prieten al sau. Eu nu o mai întâlnisem decât o singura dată inainte de asta, insa ei ii intrase in cap sa ma transforme intr-o celebritate. Cred ca vreun tablou de-al meu avusese mare succes in perioada aceea, sau cel puțin se scrisese despre el in ziarele ieftine – ceea ce, sa recunoaștem, e standardul de imoralitate pentru secolul nostru. Dintr-o dată, m-am trezit fala in fala cu tânarul a carui personalitate ma agitase intr-un mod atât de straniu. Eram foarte aproape, mai ca ne atingeam. Privirile ni s-au întâlnit din nou. Am dat dovada de o indrazneala nebuneasca, insa am rugat-o pe lady Brandon sa ma prezinte. Ei, poate ca, la urma urmelor, nu era chiar așa o imprudența. Era pur și simplu ceva inevitabil. Am fi vorbit și fara sa fim prezentati de cineva. Sunt sigur de asta. Mi-a spus-o chiar Dorian, dupa aceea. Si el a simțit ca ne era sortit sa ne cunoaștem.

Si cum li l-a descris lady Brandon pe acest tânar minunat? întreba tovarășul sau. Stiu ca mereu ofera câte o descriere rapida și precisa a oaspeților sai. Tin minte ca odata m-a adus in fala unui domn in vârsta cu fala roșie și agresiva, cu pieptul acoperit de tot felul de panglici și decoralii și mi-a șuierat in ureche – o șoapta nefericita care probabil ca a putut fi auzita perfect de care toți cei aflati in salon – cele mai uluitoare detalii despre cel caruia urma sa-i fiu prezentat. În momentul acela, am dat pur și simplu bir cu fugiții. Mie imi place sa descopar pe pielea mea cum sunt oamenii. Însa lady Brandon își trateaza oaspeții ca și cum ar fi niște bunuri scoase la licitație cu strigare. Fie le explica in termeni clari toata existența, fie ili spune tot despre ei, mai puțin ce ai vrea sa știi.

Biata lady Brandon! Ești atât de necruțator cu ea, Harry! spuse Hallward, cu indiferența.

Dragul meu, ea a incercat sa puna bazele unui salon monden, insa n-a reușit altceva decât sa deschida un fel de restaurant public. Cum aș putea sa nutresc vreun fel de admiralie fala de ea? Dar, in fine, spune-mi: ce a avut de spus despre domnul

Dorian Gray?

O, ceva de genul „Fermecator băiat – eu și draga de maica-sa suntem absolut de nedesparțit. Am uitat complet cu ce se ocupa... hmm, ma tem ca... nu se ocupa cu nimic... a, da, cânta la pian... sau la vioara, scumpule domn Gray?” Niciunul dintre noi nu s-a putut abține să nu izbucneasca în râs și așa ne-am împrietenit imediat.

Râsul nu e deloc un început rau pentru o prietenie și, în mod clar, e cel mai bun final pentru așa ceva, rosti tânărul aristocrat, culegând o altă margareta.

Hallward dădu din cap, în semn de dezacord.

Tu pur și simplu nu înțelegi ce e prietenia, Harry, murmură el, și nici ce înseamnă dușmănia. Ție îți sunt simpatici toți – ceea ce înseamnă că toți îți sunt indiferenți.

Ah, ești oribil de nedrept! exclamă lordul Henry, împingându-și pălăria pe spate și ridicându-și ochii către norișorii de pe cer care, ca niște caiere deșirate de mătase albă și lucioasă, alunecau fără țintă pe turcoazul absent al cerului de vară. Da, ești îngrozitor de nedrept. Să știi că fac mari distincții între oameni. Îmi aleg prietenii după frumusețe, iar dușmanii după inteligență. Să știi că niciodată nu poți să fii prea atent când vine vorba de alegerea dușmanilor. Nu am niciunul care să fie prost. Cu toții sunt oameni cu un anumit grad de forță intelectuală, așa că toți mă apreciază. Crezi că dau dovadă de prea mare vanitate? Mie unul mi se pare că așa e.

Și eu cred la fel, Harry. Dar, după cum explici tu lucrurile, înseamnă că eu nu-ți sunt decât o simplă cunoștință.

Scumpul meu Basil, tu ești mult mai mult decât o cunoștință.

Și cu mult mai puțin decât un prieten. Un fel de frate, nu?

Ei, frate! Nu-mi plac frații. Fratele meu mai mare nu vrea nici în ruptul capului să moară, iar frații mai mici par să nu facă nimic altceva.

Harry! exclamă Hallward, încruntându-se.

Dragul meu, nu vorbesc serios. Dar să știi că mi-e imposibil să nu-mi detest rudele de sânge. Presupun că asta vine din faptul că niciunul dintre noi nu putem suporta oamenii care au aceleași defecte ca și noi. Să știi că înțeleg în mare măsură furia populației engleze îndreptată împotriva a ceea ce ei numesc „viciile claselor superioare”. Oamenii de rând sunt de părere că beția, prostia și imoralitatea ar trebui să fie proprietatea lor exclusivă și că, dacă vreunul dintre noi se face de râs, le incalcă într-un fel teritoriul. Când bietul Southwark a ajuns la tribunal, cu divorțul lui, indignarea publică a fost de-a dreptul spectaculoasă. Și totuși, cred că nici măcar o zecime din proletari nu duc un trai moral sau corect.

Nu sunt de acord cu nicio iotă din ce ai spus și, mai mult decât orice, sunt convins că nici tu nu ești, Harry.

Lordul Henry își mângâie lin barba castanie, tunsă în așa fel încât să aibă o formă ascuțită, după care-și lovi de câteva ori bombeul cizmei de piele cu măciulia bastonului său de abanos.

Ah, Basil, ești englez până în măduva oaselor! E a doua oară când ai făcut observația aceasta. Dacă e să-i împărtășești o idee unui englez get-beget – ceea ce e, întotdeauna, o întreprindere riscantă – acestuia nici nu-i trece prin minte să se gândească dacă aceasta e corectă sau greșită. Singurul lucru care i se pare cât de cât important este dacă celălalt crede în ea. Să știi însă că valoarea unei noțiuni nu are nicio legătură cu sinceritatea celui care o exprimă. Ba chiar e mai probabil ca, cu cât vorbitorul e mai puțin sincer, cu atât ideea respectivă e mai complexă din punct de vedere intelectual, astfel că nu e influențată nici de obiectivele, dorințele sau preconcepțiile sale. Oricum, eu nu-mi propun să discut cu tine chestiuni de politică, sociologie sau filozofie. Mie-mi plac mai mult persoanele decât principiile, iar cel mai mult pe lumea aceasta imi plac persoanele fără principii. Spune-mi mai multe despre domnul Dorian Gray. Cât de des vă vedeți?

Zilnic. N-aş putea să simt nicio fericire dacă nu l-aş vedea în fiecare zi. Îmi e absolut necesar.

Ce extraordinar! Şi eu care credeam că n-o să-ţi pese niciodată de altceva în afară de